

בבית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו
בפני השופטת ש' ולנשטיין

המבקשת: נילי מפעלי מתכת בע"מ

נגד

המשיבה: אויקל בע"מ

החלטה

המשיבה (להלן - "אויקל") תובעת מן המבקשת (להלן - "נילי") פיצויים בגין הפרת ההסכם נספח א לתביעה שנחתם בין שתיהן ביום 8.2.71. אותו יום נחתם ביניהן גם "סיכום דברים", נספח ב לבקשה זו.

"נילי" עוסקת בייצור, יבוא, שיווק ואספקה של לולים וציוד ללולים. אין היא מייצרת מאווררים ללולים, ובעת חתימת המסמכים א' ו-ב' לא ייצרה אף חלקי מאווררים.

"אויקל" מייצרת ומשווקת מאווררים ומערכות אוורור, בין היתר - כפי שהצהיר מנהלה - גם ללולים.

ההסכם א' בא למסד כביכול שיתוף פעולה בין הצדדים, ואיפשר ללקוחותיה של "נילי" שהיו זקוקים ללולים עם מערכות אוורור לרכוש אצלה או באמצעותה את הלול על כל צידו.

"אויקל" רכשה בכך שוק מובטח במידה מסוימת למערכות האוורור שלה, ואילו "נילי" זכתה בעמלה של 4% שהתחייבה "אויקל" לשלם לה ממחיר כל מערכת אוורור שיוזמינו אצלה לקוחות "נילי", ושל 10% מכל מערכת כזאת שתזמין "נילי" לצרכיה היא, ואולם "נילי" קיבלה על עצמה הגבלה, בס' 5-6 של הסכם א, לפיה התחייבה שלא "לעסוק כאופן ישיר או בלתי ישיר במכירה, התקנה, שיווק וייבוא של ציוד מתחרה לציוד חברת אויקל לאוורור לולים" ולא להעביר הזמנות לציוד כזה לכל גורם מלבד חברת "אויקל".

הסכם ב' בא לעשות הסדר דומה לגבי יצוא מאווררים של "אויקל": "נילי" מתחייבת לא להעביר כל הזמנה ליצוא מאווררים אלא לחברת "אויקל", ואילו "אויקל" מתחייבת שלא לייצא ציוד כזה אלא באמצעות חברת "נילי".

2. למעשה מתייחסת התביעה רק להסכם א' הנ"ל, ולגביו בלבד נטען בכתב ההגנה כי הוא מהווה "הסדר כובל" במובן חוק ההגבלים העסקיים, תשי"ט-1959, וכי על כן הוא חוזה שנגוע באי-חוקיות אשר אין לייסד עליו תביעה. בבקשה שבפני ביקש ב"כ הנתבעת לדחות את התביעה על הסף בשל סיבה זו, ושני הצדדים הסכימו כי החלטתי בנידון זה תתייחס גם להסכם ב' הנ"ל, באשר שני ההסכמים נעשו באותו יום, ולמעשה מהווים הסדר אחד לגבי יחסי המסחר שבין שני הצדדים.

3. הטענה הנתענת נגד ההסדר היא כי הוא מגביל את "אויקל" לגבי אספקת מאווררים המהווה חלק מן "העסק" שלה במובן סעיף 1 לחוק, בעניין האנשים או סוג האנשים אשר אתם או בשבילם תעסוק (ס' 2(4) לחוק).

אומר מיד כי לעניין המסמך ב' אין אני מוכנה לקבל טענה זו, באשר הסדר זה נופל לדעתי בגדר ס' 10(א) לחוק (כפי שתוקן בתשל"ג). התחייבויות הצדדים הינן הדדיות - "אויקל" מתחייבת שלא לייצא את המאווררים שלה אלא באמצעות "נילי", ואילו "נילי" מתחייבת שלא להזמין ציוד כזה אלא אצל "אויקל" (או מפעלי רמגל בע"מ, שהיא מפעל בבעלות "אויקל" המייצר את המאווררים שלה (ס' 3 של תצהיר מר אבידור וכן מסמך 2/)).

לא נראות לי טענות ב"כ המבקשת בנידון זה בס' 7(א) ו-1(ב) לבקשה. אשר ל-10(א), הרי בהחלט סעיף 10(א) מותר לראות כגוף אחד גופים הקשורים יחד כאמור (ראה WILBERFORCE, RESTRICTIVE TRADE PRACTICES הוצאה שניה, ס' 650 פסקא אחרונה).

ובאשר ל-1(ב), אין אני גורסת לצורך פירוש הסעיף את ההבחנה הדקה בין "רכישה" ל"העברת הזמנות". "העברת הזמנות", אם תמצי לומר אפילו אין היא רכישת מצרך, הרי ודאי שהיא נכללת במושג "עשייה במצרכים למען הזולת" שבהגדרת "עסק" בס' 1 לחוק, ואין ספק - לאור העובדות שבפני - שעשייה כזאת ביצוא מאווררים היתה חלק מן העסק של "נילי".

לפיכך קיימת במסמך ב' ההדדיות הנדרשת בס' 10(א) לחוק, ועל כן אין לראות בו הסדר כובל במובן ס' 2(4) הנ"ל.

4. לעומת זאת לא מצאתי הדדיות כזאת לגבי חיוביה של "נילי" בסעיפים 5 ו-6 של הסכם א'. "נילי" בלבד מתחייבת שלא לעסוק במכירה, התקנה, שיווק וייבוא של ציוד מתחרה לציוד "אויקל" לאוורור לולים, ולא להעביר הזמנות לציוד כזה אלא ל"אויקל", אך "אויקל" מצידה אינה מתחייבת לשווק ציוד כזה בלעדית ל"נילי". יש כאן איפוא "הסדר הבא להגביל את אחד הצדדים לו לגבי סוג האנשים אשר אתם יעסוק", וזהו הסדר כובל במובן ס' 2(4) לחוק. הסדר זה לא נרשם עפ"י החוק (ראה נספח ג' לבקשה), ועלי איפוא לראותו כבטל.

5. לא כן הסעיפים 1 עד 4 של מסמך א'. כאן מתחייבת "נילי" להפנות ל"אויקל" לקוחות "נילי" המבקשים לרכוש מערכות אוורור לולים, ותמורת טרחתה זו מתחייבת "אויקל" לשלם לה עמלה של 4% ממחיר כל מערכת כזאת שתימכר כתוצאה מהפניה כזאת.

אין בהסדר זה כדי לחייב את הלקוח "המופנה" לרכוש את הציוד אצל "אויקל" דוקא. אם גרסתי ש"העברת הזמנות" ליצוא מהווה חלק מן ה"עסק" של "נילי". נראה לי שלכלול ב"עסק" זה גם "הפניית לקוחות" ירחיב את המושג יתר על המידה המתחייבת מן העובדות שבפני. תיארתי לעיל את מהות העסק של "נילי". אם במהלך ניהול העסק מזרמן לה להפנות לקוחות ל"אויקל", הרי זה לדעתי דומה לבעל אולם החתונות שנדון ע"א 626/70 [1] שהגביל עצמו לגבי עסק הצילום באולם שלו, כפי שאותו בעל אולם לא ניהל עסק של צילום, כך אין "נילי" מנהלת עסק של הפניית לקוחות. הגבלתה בעניין הפניית לקוחות אינה לדעתי הגבלה על ניהול העסק שלה. אשר לסעיף 4 של מסמך א', הסכים ב"כ המבקשת כי אין הוא מהווה הסדר כובל.

6. התוצאה היא כי עלי לקבוע כי הסעיפים 5 ו-6 בלבד של מסמך א' מהווים הסדר כובל שלא אושר כחוק, ויש לראותם כהסכם בלתי-חוקי אשר אין לבסס עליו תביעה.

נראה לי שאין קושי להפריד סעיפים אלה משאר הסעיפים של מסמך א', אשר על הפרתם - אם הופרו - אפשר לבסס תביעה.

7. לאור האמור על המשיבה לתקן את תביעתה, אם תוכל, כך שתכלול עילה המבוססת על הפרת הסעיפים 1 עד 4 של מסמך א' בלבד.

כתב תביעה מתוקן יוגש תוך 30 יום מהיום, והמבקשת מורשית להגיש כתב הגנה מתוקן במועד הקבוע לכך בתקנות.

8. לא אוכל לסיים מבלי להעיר על הצורה בה נעשה בתביעה זו חישוב גובה הנזק המשוער. לכאורה נראית הערכה זו לוקה מאד בחוסר פירוט וביסוס עובדתי. כאשר מוטל על המשיבה כעת לערוך את כתב התביעה מחדש, מן הראוי שהכתב המתוקן יראה חישוב יותר מדויק ומבוסס.

הוצאות לפי התוצאות.

ניתן היום, 25.2.76.